

ДО ПИТАННЯ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ШКОЛИ ГРАФІКИ

Зубко Л.В.

Львівська національна академія мистецтв

З появою перших книгодрукувань в Україні, ще з XVI ст., Львів став найвизначнішим графічним центром. В цей час активно поширювалися мистецькі ідеї П.Беринди, граверів Георгія, Д.Сінкевича, І.Филиповича, Н.Зубрицького та інших. У гравюрах львівських видань XVI – XVIII ст. простежується процес секуляризації. Відбувається зміна світоглядних позицій митців. Людина постає «мірою всіх речей» (антропоцентризм). Тогочасні митці творили в мідериті, офорті на міфічно-реалістичну тематику у XVI – XVIII ст. У XX ст. тенденції зміщуються в сторону реалізму [9, 4].

Наприкінці XVIII ст., книжкова гравюра знаходиться на невисокому рівні розвитку. На чільному місці є малярство, портретне і жанрове. До активізації поступу графічного мистецтва послужила відкрита у Львові у 1822 р. перша літографська майстерня. Нова техніка швидко прижилася на місцевому ґрунті, ставши важливим засобом масового поширення мистецьких творів. Серед випусків майстерні (власники Юзеф та Петро Піллери) траплялись і високохудожні, технічно досконалі твори. Зокрема, були надруковані «Збір найгарніших околиць в Галичині» Антона Ланге, портрети та львівські краєвиди Карла Ауера. Так, на портретах зображувались представники різноманітних сфер громадської діяльності, пов'язані з розвитком культури в Галичині.

В кінці XIX — на початку XX ст. на Західній Україні поширюється видавничий рух. У зв'язку з цим художники часто звертаються до книжкової, особливо газетно-журнальної ілюстрації. Серед них видатні українські живописці-реалісти Корнило Устиянович і Теофіл Копистинський. Разом зі своїми послідовниками Устиянович і Копистинський розширили тематику графіки, «збагатили її виражальні засоби й надали народного характеру, поставили графічне мистецтво на рівень прогресивних вимог сучасності» [8, 281]. Як графіки обидва митці працювали в жанрі карикатури в різних журналах, докладаючи багато зусиль, щоб спрямувати мистецтво на висвітлення соціальних проблем. Створили вони і ряд рисунків станкового характеру. Копистинського також вважають першим ілюстратором творів І. Франка. Сатиричну лінію творчості Устияновича і Копистинського продовжили С. Томасевич, Т. Романчук, Я. Струханчук, Я. Пстрак, інші живописці та графіки. Наростання революційного руху в Європі,

вихід на історичну арену пролетаріату зумовили пошуки більш гострих мистецьких характеристик соціальних протиріч доби. Згадані митці, які публікувались у гумористично-сатиричних журналах «Страхопуд», «Нове зеркало», «Комар», часто звертаються до гострого зображення різних соціальних типів. Оригінали таких малюнків створюються олівцем, аквареллю і тушшю. Що стосується пластичних рішень, то поряд з живописно-тональними малюнками утверджується новий тип рисування — лінеарний, що передбачав максимальну виразність при його репродукуванні в газетно-журнальній техніці цинкографії [9, 5].

На початку ХХ ст. в західноукраїнське мистецтво вливаються нові творчі сили. Це А. Манастирський, О. Курилаас, Ю. Панькевич, які залишили слід в книжковій ілюстрації, та О. Новаківський, малярські здобутки якого тісно пов'язані з його рисувальною практикою. В цей час робить свої перші мистецькі кроки О. Кульчицька, знаменуючи початок нового періоду в розвитку графічного мистецтва на Західній Україні.

У 20—30-х роках у Львові консолідується молоді творчі сили, зокрема П. Ковжун, Р. Лісовський, М. Бутович, Я. Музика, С. Гординський, Б. Козак, М. Осінчук, М. Федюк. Вони освоюють різні ділянки графіки, надаючи перевагу прикладному її напрямку, ведуть пошуки нової стилістики, органічно пов'язаної з традицією.

Особливу роль у тогочасному художньому житті відіграв Павло Ковжун. Він був не лише визначним графіком, а й мистецтвознавцем, організатором виставок і мистецьких товариств. У ту пору засновується Гурток діячів українського мистецтва, згодом — Асоціація незалежних українських митців. Влаштовані ними виставки знайомили з творчістю як місцевих художників, так і з Радянської України, з доробком українських митців, що працювали в Парижі, Празі, Варшаві, Берліні. У цей період піднялось на високий якісний рівень мистецтво оформлення книги та ескібриса, газетної та журнальної графіки, плаката. Над видавничою справою, оформленням книг працювала більшість львівських графіків, що привело до зменшення уваги до станкової графіки та ілюстрації. Серед графіків-прикладників виділялися насамперед П.Ковжун, Р.Лісовський, М. Бутович, П. Холодний-старший, С. Гординський, В. Козак. Завдяки їм тогочасні львівські видання — книги, журнали, газети, плакати — отримали художньо-естетичну єдність, а окремі випуски за своїми мистецькими якостями відповідали кращим збіркам європейської графічної культури.

Активно розвивалась станкова графіка, яка, хоча й не мала цілісного характеру, відрізнялась рядом суттєвих моментів. О.Курилаас

і А Монастирський виконували в той час малюнки з дуже дохідливим сюжетом та наближеними до натуралізму життєвими реаліями [9, 9]. Ю. Крадохвиля-Відимська відтворювала особистісні відчуття світу, причому робила це за допомогою різних графічних технік. О. Кульчицька реалізувала «програму демократичної графіки» [9,10], вбачаючи в цьому національно-освітні можливості. Львівські графіки творили з множинності формальних думок. Цілий ряд художників не дотримувався єдиного напряму у пошуках форми, а використовував цілком відмінні образно-пластичні засоби. Так, характерно для Я. Музики – неовізантизм і експресіонізм, для П.Ковжуна – необароко і футуризм, для С. Гординського – стилізація під народний малюнок і конструктивізм [9,13]. Були й інші теоретичні платформи, на які опирались окремі митці – це пошуки нових художніх форм у відповідності з ідеями конструктивізму, сюрреалізму, абстракціонізму.

Щораз актуальнішою стає проблема традицій і новаторства у львівській графіці. Художню традицію, вважає А. А. Каменський, «очевидно, слід трактувати як процес відбору, освоєння, передачі і розвитку історично складеного художнього досвіду...» Будучи соціальною формою передачі людського досвіду, традиція немислима без категорії новаторства, яке «рано чи пізно... розкриває свій органічний внутрішній зв'язок з якоюсь із художніх традицій, близьких чи далеких, а також, зрозуміло, із спільними законами розвитку мистецтва». Потреба в осмисленні спадщини з'являється в кожного покоління художників, особливо в застійні часи.

Мистецтво Львова 40 – 50-х років, штучно і насильно втиснуте в жорсткі рамки сталінського режиму, було позбавлене живих зв'язків з попереднім мистецьким періодом. Наступне десятиріччя позначене процесами реабілітації художніх традицій минулого, хоч ці процеси і не досягли належної глибини, давши позитивний результат у творчості лише окремих художників. У 70—80-х роках питання традиції знаходиться в центрі уваги багатьох львівських графіків.

Львівська графіка — цікаве і багатогранне явище історії українського мистецтва. На різних етапах вона відбивала головні ідеї часу. Попри всі суперечності розвитку, львівська графіка впродовж 50 останніх років розширила свої тематичні та жанрові межі, урізноманітнила технічні прийоми.

1. Антонович Д. Українська гравюра // Українська культура. Лекції за редакцією Дмитра Антоновича.— Київ: Либідь, 1993. 2. Виставка сучасної української графіки: Каталог / Упоряд. і ред. П.Ковжуна, — Львів: АНУМ, 1932. 3. Врона І. Станкова і книжкова графіка / І. Врона, Л. Попова // Історія українського мистецтва в 6-ти томах. – К.: АН УРСР, Голов. ред. УРБ, 1967. – Т. 5. – С. 166-204. 4. Лагутенко

О.Українська графіка першої третини ХХ століття. – К.: Грані-Т, 2006. – 240 с. 5. Львівська графічна мініатюра: Каталог виставка / Управління культури. Львівська картинна галерея, музей ім. І.Федора. – Львів.: Ред.-вид. відділ облполіграфвидаву., 1989. – 10, 161 с.: іл. 6. Степовик Д. Українська графіка ХVI – ХVIII ст. Еволюція образної системи / Д. Степовик. – К.: Наукова думка, 1982. – 331с. 7. Українська графіка ХI — початку ХХ ст.: Альбом / Автор-упоряд. А.В'юнук. – Київ: Мистецтво, 1994. 8. Шпаков А. Станкова і книжкова графіка / А. Шпаков // Історія українського мистецтва в 6-ти томах. – К.: АН УРСР, голов. ред. УРБ, 1967. – Т. 5. – С. 302-323. 9. Яців Р.М. Львівська графіка: 1945 – 1990. Традиції та новаторство / АН України. – К.: Наук. думка, 1992. – 117 с. 10. Яців Р.М. Українське мистецтво ХХ століття: Ідея, явища, персоналії: Зб. статей / НАН України, 2006. – 349 с.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Піщур Я.С.¹, Александров М.П.²

¹*Львівський державний університет внутрішніх справ,*

²*Львівська національна академія мистецтв*

Існуючий механізм регулювання інноваційної діяльності вже не відповідає новим умовам економічної системи періоду трансформації економіки. Серед причин, які вплинули на зниження ефективності, можна віднести — домінування в ньому елементів, що орієнтують на кількісні фактори економічного росту, біжучі цілі виробництва і як результат — слабка темпи інноваційної діяльності та освоєння нової техніки. На сьогоднішній день лише не значна кількість підприємств займаються науково-технічною діяльністю. А кількість створених типів нової техніки за останні роки значно скоротилися. Брак коштів у підприємствах, а також відсутність попиту на результати інноваційної діяльності є одним з важливих чинників зниження ефективності науки і техніки. Тим самим знижувалась активність інноваційної діяльності і у національній економіці, оскільки сама ефективність визначається, в першу чергу, рівнем використання результатів науково-технічного прогресу. Також неповне використання потенційних можливостей інноваційної діяльності проявляється у низьких темпах виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських, технологічних